

XI Jornades d'Infància i Educació Social **REPENSANT EL SISTEMA DE PROTECCIÓ DES DE LES BONES PRÀCTIQUES**

Divendres 4 de maig

Espai la Cuina. Espai Francesca Bonnemaison
Carrer de Sant Pere Més Baix 7, Barcelona

#11JIES

Inscripció a la web del CEESC. Aforament limitat.

www.ceesc.cat - ceesc@ceesc.cat

10 € persones col·legiades i/o amigues del CEESC (estudiants) - 15 € persones no col·legiades

Organitza:

ceesc
COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS
SOCIALS DE CATALUNYA

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

Diputació
Barcelona

PROGRAMA #11JIES

Benvinguda i presentació institucional

A càrrec de **Maria Rosa Monreal**, Presidenta del CEESC.

Ponència d'obertura: "L'educador social: lidiament amb la complexitat per a garantir els drets dels infants tutelats"

A càrrec de **Begoña Román**, doctora en Filosofia per la Universitat de Barcelona.

Panell de bones practiques

- "La psicoteràpia assistida amb animals amb infants acollits en Centres de Protecció: un recurs complementari". A càrrec de **Laura Oliva** i **Daniel Tejedor**, de Connecta Dogs.
- "Espais de reflexió. Ètica: possibilitats, perills i reptes". A càrrec de **Joan Canimas**, doctor en Filosofia.
- "Pràctiques restauratives en centres de protecció. Un canvi d'enfocament en la mirada de l'altre". A càrrec de **Ferran Erra**, mestre i educador social.

Ponència de tancament: "Repensant el sistema de protecció: la perspectiva del benestar"

A càrrec de **Carme Montserrat**, professora i vicedegana de la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona.

Tancament i cloenda

INTRODUCCIÓ

126 persones van participar a les **Jornades d'Infància i Educació Social: "Repensant el sistema de protecció des de les bones pràctiques"**, celebrades el 4 de maig de 2018 a l'Espai Francesca Bonnemaison de Barcelona.

Aquestes Jornades han estat organitzades pel **Col·lectiu Professional de Protecció a la Infància i l'Adolescència del CEESC**.

El sistema de protecció a la infància i l'adolescència a Catalunya passa per moments de gran complexitat. A la presència d'un -cada cop major- nombre d'infants i adolescents amb comportaments anomenats disruptius, greus dificultats en la construcció del vincle i problemes de salut mental de diversa consideració, cal sumar l'arribada en gran quantitat d'adolescents estrangers sense referents familiars, assumida també per un sistema de protecció amb poca capacitat de resposta.

Desbordats per la rapidesa en què tenen lloc els esdeveniments, i sense gairebé temps per reaccionar, sovint els equips i els mateixos professionals hem quedat ancorats en una certa queixa que, si bé la majoria de vegades està plenament justificada, sovint ens atrapa i ens impossibilita prendre la distància suficient per poder donar respostes adequades –que no solucions– a la realitat que tenim al nostre davant.

Les Jornades pretenen aportar elements de reflexió i millora, des de la perspectiva de les bones pràctiques, als professionals de l'àmbit de la protecció a la infància.

PONÈNCIA D'OBERTURA

“L'educador social: lidiament amb la complexitat per a garantir els drets dels infants tutelats”

Begoña Román, doctora en Filosofia per la Universitat de Barcelona.

Begoña Román es ceneix al títol de la ponència, "L'educador social: lidiament amb la complexitat per a garantir els drets dels infants tutelats"; i la divideix en tres parts:

1^a) **El centre de tota l'atenció i des d'on avaluar la qualitat de la intervenció de l'educador social (i del sistema de protecció) és l'infant tutelat.** Es tracta de garantir els seus drets; i sembla ser que l'interès superior de la persona menor, més enllà d'una declaració de principis, no és real ni eficient. I el tema és greu per, al menys, dos motius: perquè es tracta d'una persona triplement vulnerable: pe la seva edat, per la seva manca de consciència dels drets, i per la situació excepcional d'haver de ser tutelat. I perquè, de la bona intervenció, depèn que una vida sigui reeixida o una "una crònica d'una mort anunciada".

2^a) Se centra en la figura de l'educador social, que **ha de crear**, des de la proximitat, **una relació de confiança amb ell i el món adult que representa** i que a l'infant li ha pogut fallar; un educador que sovint està sol, que ha de prendre decisions molt importants sobre la vida d'aquella persona sense traïr la

fràgil confiança amb esforç generada. Tot **plegat comporta assumir riscos; per això parlem de complexitat.**

3^a) Es queda en l'analogia de **lidiant amb la complexitat**, en gerundi, perquè es fa sobre la marxa; improvisant perquè cada infant és una persona i un món, més que unes circumstàncies, un cas, un estereotip o un estigma. L'educador ha de lidar *a*) amb si mateix (la seva emotivitat, la seva por, la seva angoixa, la seva impotència); *b*) amb l'organització, que no sempre veu el cas particular, ni la violència simbòlica i estructural que crea a l'infant i a l'educador; i *c*) amb administracions i lleis, lentes i generalistes.

Un model de garantia de drets, de centralitat en la persona, en societats vertiginosament canviats i plurals com són les nostres, **requereix de més flexibilitat**, de més participació en la presa de decisions dels educadors; i menys solitud de corredor de fons dels professionals. La **reflexió conjunta i l'acció cooperativa**, més enllà dels departaments, pot construir **el canvi que hem de procurar.**

PANEL DE BONES PRÀCTIQUES

La psicoteràpia assistida amb animals amb infants acollits en Centres de Protecció: un recurs complementari

Laura Oliva i Daniel Tejedor, de Conectadogs.

Xerrada sobre les Psicoteràpia Assistida amb Animals (PAA) com a recurs complementari per a l'òptim desenvolupament dels menors acollits en centres residencials.

Es fa una revisió de l'estat de les Teràpies Assistides per Animals (TAA) i les PAA a nivell internacional i nacional i s'exposen experiències d'èxit i de rigor científic que s'han dut a terme amb adolescència en acolliment.

Es presenta la proposta de Conectadogs, un nou model de Psicoteràpia Assistida amb Animals per a adolescent acollits en CRAE i orientat a la prevenció del suïcidi. S'apunta la necessitat de desenvolupar programes de prevenció, es presenta el disseny d'investigació i s'argumenta el model teòric de la proposta.

Espais de reflexió. Ètica: possibilitats, perills i reptes

Joan Canimas, doctor en Filosofia.

S'identifiquen i es reflexiona sobre les principals possibilitats, perills i reptes dels Espais de Reflexió Ètica.

Pel que fa a les possibilitats, introduir l'ètica aplicada –que no l'ètica (que fa molt temps que és present en l'àmbit de l'acció psicosocioeducativa)– suposa, d'una banda, aprofundir en el respecte als drets de les persones ateses; i, de l'altra, disminuir el malestar moral dels professionals.

Pel que fa als perills s'enumeren: no distingir entre problemàtiques ètiques, polítiques i tecnocientífiques; esdevenir un espai estèril entre els equips d'intervenció i els grups de recerca en ètica aplicada; i ser un *espai* en comptes d'un *nucli dinamitzador*.

Pel que fa als reptes, s'assenyalen algunes vies d'acció per aprofundir en les possibilitats i evitar els perills.

Pràctiques restauratives en centres de protecció. Un canvi d'enfocament en la mirada de l'altre

Ferran Erra, mestre i educador social.

S'expliquen les 4 pràctiques restauratives bàsiques a partir del concepte bàsic de **crear comunitat**: el triangle de la prevenció, els cercles proactius, el procés just i la finestra de la responsabilitat social.

El **triangle de la prevenció** consisteix a **prevenir**, **resoldre** i **contenir**. Si es treballa amb els temps i espais correctes, s'eviten molts conflictes gràcies a la cohesió del grup. En canvi, quan s'inverteix el triangle, es té poc temps per crear vincles amb els joves; els problemes petits es deixen passar i la convivència se centra en afrontar situacions greus.

El **cercle** és un símbol de comunitat que connecta les persones i en reforça les relacions. Es poden usar en primer lloc de forma proactiva, per treballar de manera quotidiana una bona gestió de les relacions. I, posteriorment, per tractar conflictes, per reparar el dany i restaurar les relacions.

El **procés just** és un element important per relacionar-se manera restaurativa. En qualsevol procés de diàleg cal una explicació amb objectius clars; la participació en què totes les veus s'escolten, tot i que la decisió la pren qui en té la responsabilitat, i claredat d'expectatives sobre el que s'hagi decidit.

La **finestra de la responsabilitat social** ens indica com uns nivells alts o baixos de control i de suport, marcaran la diferència entre actuacions punitives, negligents, permissives i restauratives.

Per acabar, es parla sobre quin són els **mínims paràmetres restauratius**: fomentar la consciència; evitar la bronca i el sermó moralitzador; separar l'acte de la persona; involucrar activament la participació de l'autor o autors del conflicte, i considerar els conflictes com una oportunitat d'aprenentatge.

PONÈNCIA DE TANCAMENT

“Repensant el sistema de protecció: la perspectiva del benestar”

Carme Montserrat, professora i vicedegana de la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona.

Des de la perspectiva dels estudis del benestar i qualitat de vida, al llarg de la presentació es mostren els aspectes que tenen una influència positiva en el benestar de tots els infants i com aquests aspectes afecten aquells que estan en el sistema de protecció, tant en acolliment familiar com en centre residencial. Aquesta perspectiva **fa repensar els actuals objectius dels sistemes de protecció, posar l'infant al centre i tenir una especial cura en els processos de presa de decisions**, sobretot en els punts d'inflexió dels itineraris de vida dels infants i adolescents.

S'aporten resultats de recerques internacionals i locals per il·lustrar els avenços en la recerca, posant en dubte creences molt arrelades i proposant línies de present i futur.

Es debat també el rol dels professionals i, en particular, dels educadors i educadores socials que treballen en l'àmbit de la infància en risc, així com el desànim i la imatge negativa que sovint transmet el propi sistema de protecció.

Els aspectes clau de discussió giren entorn els criteris de flexibilitat, coparentalitat, estabilitat, participació i drets, estigmatització, així com la importància dels àmbits escolar, de temps lliure i amics dels infants i adolescents acollits.

En definitiva, es posa sobre la taula com fugir d'objectius molt centrats en el propi sistema i com articular l'aplicació de resultats de recerques tant a nivell de polítiques d'infància com de praxis professional.

I, A BANDA DEL PROGRAMA...

En aquest apartat recollim les apreciacions de les persones participants que van respondre a la crida de l'organització per deixar impresa la seva opinió, els fets inspiradors, les valoracions... que la Jornada els va provocar.

N'hem fet un resum endreçat per completar la resta de materials de la Jornada. Totes les opinions són expressades per les persones participants, des de l'organització només s'han gestionat i endreçat, sense retallar ni aportar.

El nom **Ubuntu** prové d'una paraula de les llengües **zulu** i **xhosa** i representa una ideologia ètica sud-africana centrada en la lleialtat de les persones i les relacions entre elles. (...). Una traducció aproximada del principi de l'Ubuntu és «humanitat envers els altres». Una altra traducció podria ser: «la creença en un enllaç de compartició universal que connecta tota la humanitat».

« Una persona amb *ubuntu* és oberta i està disponible per a la resta, confia en els altres, no se sent amenaçada si els altres estan bé i és capaç de fer coses, té una confiança en si mateixa que prové de saber que pertany a un tot més gran, i se sent discriminada quan la resta és humiliada o discriminada, torturada o oprimida.

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Ubuntu>

UBUNTU va ser un dels conceptes apuntats per una de les persones participants. Segurament resum molt de tot allò expressat pel conjunt de persones que hi van dir a seva.

Aquest **UBUNTU** es desgrana des de diferents perspectives:

La dels infants

Els infants tutelats són vulnerables en extrem, pateixen una violència estructural, i la seva violència és la lluita pel reconeixement de Drets. El que més es valora del referent/educador és l'empatia i paciència perquè té a veure amb l'amor incondicional que li manca a l'infant/adolescent tutelat.

Se'ls ha d'entendre com a subjectes actius; són ells els que decideixen si hi ha o no vincle. Són al centre. Les persones canvien. No es poden jutjar les persones; s'han de jutjar els fets.

L'inici de la resiliència comença per no negar el dolor. L'infant ha de trobar el lloc on parlar del dolor. Un lloc que sigui terapèutic, on hi ha d'haver història, ha de fluir. El dol és transitori.

L'infant tutelat està molt exposat a una vida rígida on "deixa de ser un subjecte d'atenció per ser un objecte d'informació".

La de la responsabilitat social envers aquests infants

És imprescindible comptar amb el compromís social (més compromís i més social), amb implicació de tots els afectats en problemàtica perquè puguin participar en espais de reflexió ètica.

L'ètica a vegades encobreix problemes que no són ètics. No tots els dilemes són ètics. Molts són polítics i tècnics.

La de la responsabilitat dels professionals

L'educador ha de creure i estimar la seva professió per poder crear capacitats: el benestar de tots els infants està a les nostres mans. Les bones pràctiques són la nostra responsabilitat, i existeixen.

Als professionals se'ns demana creure en el canvi i ser actius, des de considerar els conflictes com a oportunitats d'aprenentatge. És la nostra responsabilitat i ens incita a buscar recursos complementaris, aprofundir amb les pràctiques restauratives, cercar respostes, no solucions.

L'ètica (aplicada, reflexiva, pensativa) ens increpa a anar més enllà de la fonamentació de la nostra intervenció des dels drets, i posar el focus en la importància que té el seu acompliment en la construcció i desenvolupament de la persona. Capacitem per a l'exercici *de facto* dels drets per tal de garantir-los de forma efectiva.

S'ha apuntat la necessitat de revisió de la funció i concepte *responsabilitat professional*: des de l'organització, des de l'equip, a nivell personal/professional, a nivell de persones ateses... per mantenir-nos fidels als nostres orígens professionals i mantenir el nord socialment, professional i personal.

"No ens obliguen a ser resilients ni omnipresents"

La del sistema de protecció

L'existència del sistema de protecció afavoreix la desresponsabilització dels pares (perquè fan el pensament que algú se n'ocuparà).

Sembla obvi que cal repensar el sistema des de les pròpies necessitats expressades pels infants, i no per i per al propi sistema. Massa sovint el sistema dona respostes poc adequades. A grans trets, s'ha d'invertir el triangle del temps de dedicació. S'ha de passar a destinar el 80% del temps a crear comunitat i vincle; en cas contrari s'acaba destinant aquest 80% en contenció.

Per fer-ho, els professionals i el conjunt de la societat hem de creure en el nostre poder per construir el sistema.

Un tema de la màxima preocupació és l'excessiva rotació/mobilitat d'educadores i educadors als centres.

Epíleg: Valoració de la Jornada i del CEESC

- *Gràcies CEESC per la feina i el suport que es fa i que s'ha de fer.*
- *Per fi una Jornada sense la contínua queixa per la queixa.*
- *Conceptes, idees, crear discurs, anàlisi actual, trobada de professionals...*
- *S'ha fet curt.*
- *Gratament sorpresa en positiu amb els ponents, les temàtiques, l'abordatge...*
- *Agrair la jornada.*
- *Esperança.*
- *Necessitat d'aturar-se per reflexionar tenint en compte l'ètica, intrínseca a la pràctica educativa.*

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

Juliol 2018

Barcelona

Aragó, 141-143, 4a
08015 Barcelona
934 521 008
ceesc@ceesc.cat

Girona

Ibèria, 4
17005 Girona
972 249 276
girona@ceesc.cat

Lleida

Rambla Ferran, 32
25007 Lleida
973 289 434
lleida@ceesc.cat

Camp Tarragona

Pau Claris, 2
43005 Tarragona
977 104 081
tarragona@ceesc.cat

Terres de l'Ebre

Ramon Berenguer IV, 11
43500 Tortosa
977 770 177
terresdelebre@ceesc.cat

www.ceesc.cat

